

KNOOPPUNTEN

Visie en positionering

CONCEPT

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Doelstelling	8
3	Positionering knooppunten	9
	Technisch	10
	Functioneel	10
4	Visie van KING	11
	Bijlage 1 - Uitgangspunten	14
	Bijlage 2 – Inventarisatie knooppunten	16

CONCEPT

1 Inleiding

Huidige situatie¹

Nederland kent momenteel vele stelsels voor gegevensuitwisseling. Er is één overheidsbreed stelsel en daarnaast een toenemend aantal stelsels van samenwerkingsverbanden, ook wel sectorale stelsels genoemd. De aansluiting tussen al deze stelsels is lang niet altijd even goed, zodat er niet gesproken kan worden van één samenhangend stelsel. Het huidige overheidsstelsel bestaat uit overheidsbrede afspraken en voorzieningen en geeft voornamelijk invulling aan de generieke behoeften binnen de overheid. De focus van het overheidsstelsel ligt op technische interoperabiliteit en daarnaast op semantische interoperabiliteit voor een aantal generieke, functionele domeinen zoals factureren en inkoop. Voorbeelden van overheidsafspraken zijn Digikoppeling, PKIoverheid, ODF en PDF. Voorbeelden van gemeenschappelijke voorzieningen en infrastructuur zijn DigiD en Diginetwerk. Naast het overheidsstelsel zijn er vele andere stelsels die zijn ontstaan vanuit allerlei samenwerkingsverbanden binnen de Nederlandse overheid waarin organisaties vanuit behoefte, noodzaak of verplichting met elkaar samenwerken. Denk aan ketenprocessen, wetsdomeinen, bestuurslagen, groepen van vergelijkbare organisaties, Europese samenwerkingsverbanden, samenwerkingsverbanden met semipublieke en private organisaties (bijvoorbeeld in onderwijs en zorg) en samenwerkingsverbanden voor bijvoorbeeld gezamenlijke belastinginning door gemeenten. Al deze samenwerkingsverbanden zijn multilaterale stelsels. Ze hebben ieder één verzameling afspraken waar alle deelnemers aan het samenwerkingsverband zich aan dienen te houden. Deze stelsels verschillen van elkaar vanwege verschillende achtergronden en behoeften. Ze functioneren vaak binnen een andere context van wet- en regelgeving en 'bewegen' onafhankelijk van elkaar. Ze gebruiken andere versies van dezelfde standaarden en gaan op andere momenten over op andere versies ervan of zelfs op andere standaarden en technologieën.

Een belangrijk fenomeen is dat het aantal samenwerkingsverbanden toeneemt. Onder invloed van betere dienstverlening aan burger en bedrijf, privatisering, decentralisaties en steeds hogere doelmatigheidseisen ontstaan er nieuwe samenwerkingsverbanden, verandert de samenstelling van samenwerkingsverbanden en wordt de samenwerking steeds intensiever. De behoefte neemt toe om samenwerkingsverbanden beter te organiseren. Op verschillende plaatsen wordt gewerkt aan of nagedacht over de (her)inrichting van samenwerkingsverbanden en bijbehorende afspraken en knooppunten. Steeds meer organisaties behoren verplicht, vanwege wettelijk opgelegde taken, tot meerdere samenwerkingsverbanden en krijgen daardoor te maken met verschillende afsprakenstelsels en knooppunten. Gemeenten zijn hier het ultieme voorbeeld van. Gemeenten worden geconfronteerd met de hierboven geschetste verschillen en 'bewegingen' en willen zich hiervan af kunnen schermen, bijvoorbeeld door samenwerkingsverbanden aan te gaan met 'lotgenoten' en gezamenlijk het vraagstuk van het integreren van verschillende afsprakenstelsels op te lossen.

De huidige praktijk kenmerkt zich door het bestaan van vele samenwerkingsverbanden. Het huidige 'ontwerp' voor gegevensuitwisseling gaat echter impliciet uit van een veel simpeler patroon dat niet in lijn is met deze huidige praktijk. Het huidige ontwerp hanteert namelijk het paradigma dat organisaties één-op-één gegevens uitwisselen volgens bilaterale afspraken op de hogere lagen van interoperabiliteit, ondersteund door (multilaterale) overheidsbrede standaarden op de technische laag van interoperabiliteit. Het tussenliggende niveau van het samenwerkingsverband

¹ Bron: [Architectuurschets van het stelsel voor gegevensuitwisseling 1.0](#)

heeft in dit paradigma geen rol, ondanks dat in de praktijk op dat niveau de meeste gegevensuitwisseling plaatsvindt.

Kwaliteit van gegevens

In het regeerakkoord van 2013 is afgesproken dat de dienstverlening door de overheid beter moet. Deze visie is verwoord in de visiebrief *Digitale overheid 2017*². In deze visie is onder andere verwoord dat bedrijven en burgers uiterlijk in 2017 zaken die ze met de overheid doen digitaal kunnen afhandelen. Om de ambitie zoals verwoord in de visiebrief mogelijk te maken zijn gegevens van hoogwaardige kwaliteit, en op de juiste manier gepresenteerd en geïnterpreteerd een randvoorwaarde. Dit vraagt om voorzieningen die de kwaliteit en beschikbaarheid van gegevens faciliteren, de integriteit van gegevens beschermen en risico's ten aanzien van de privacy beheersen. Een kritische blik leert dat het huidige overheidsbrede stelsel van afspraken en voorzieningen hiervoor onvoldoende is. In de praktijk vindt gegevensuitwisseling vooral plaats binnen samenwerkingsverbanden. Deze, zeer diverse, samenwerkingsverbanden zijn prima in staat om hun gegevensuitwisseling (intern en naar de omgeving) te stroomlijnen, rekening houdend met de specifieke karakteristieken van hun eigen processen.

Architectuurschets

Een nieuwe visie op gegevensuitwisseling van stelselgegevens en gegevens uit sectorale ketens is benodigd om invulling te kunnen geven aan de uitgesproken ambities en doelen. In de *Architectuurschets van het stelsel voor gegevensuitwisseling*³ en het *Vergezicht 2020*⁴ wordt die visie verwoord. Deze visie gaat uit van een onbepaald aantal onderling verbonden stelsels van samenwerkingsverbanden, ondersteund door een overheidsstelsel voor gegevensuitwisseling. De samenwerkingsverbanden hebben in het nieuwe patroon een expliciete plaats en formele rol in gegevensuitwisseling en kunnen daardoor, onder andere met inzet van een knooppunt, de bij hen aangesloten organisaties ontzorgen. Ingezet wordt op knooppunten die sectoraal, thematisch of naar bestuurslagen zijn ingericht. Deze knooppunten voorzien organisaties binnen een sector van de juiste informatie op het juiste moment: authentieke gegevens uit de basisregistraties maar ook sectorale gegevens uit andere publieke of private registers.

Aanbodgedreven

Knooppunten ontstaan op dit moment op een incident gedreven wijze en zijn veelal aanbod gedreven. Door het aanbodgedreven karakter sluiten de diensten van knooppunten niet altijd aan op de gemeentelijke processen. Gemeenten worden in rap tempo geconfronteerd met een veelheid aan knooppunten. Denk hierbij aan de CORV, iWmo en het in ontwikkeling zijnde gemeentelijk knooppunt bij het Inlichtingenbureau. Elk van deze knooppunten hanteert eigen standaarden, richtlijnen en dienstverleningsconcepten. Een wildgroei aan knooppunten dreigt voor gemeenten en een gedragen visie op de rol van gemeentelijke knooppunten, de wijze waarop deze knooppunten diensten aanbieden en het soort diensten dat aangeboden wordt door knooppunten ontbreekt.

Wederzijdse problematiek

Daar waar gemeenten geconfronteerd worden met een veelheid aan diensten en sectorale voorzieningen waar op aangesloten moet worden zien de aanbieders van deze diensten zich geconfronteerd met 400 gemeenten die zij moeten aansluiten. Dit leidt tot een grote administratieve en operationele last voor de aanbieders van de diensten. De aanbieders van de diensten zijn daarom, net als gemeenten, gebaat bij een architectuur waarin diensten die worden

² <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/05/23/visiebrief-digitale-overheid-2017.html>

³ <https://digikoppeling.pleio.nl/file/download/21054132>

⁴ <http://www.e-overheid.nl/images/stories/stip/130423%20vergezicht%202020.pdf>

aangeboden over verleend via een sectoraal knooppunt ontsloten worden. De visie van een aantal onderling verbonden stelsels van samenwerkingsverbanden, ondersteund door een overheidsstelsel voor gegevensuitwisseling (de generieke digitale infrastructuur) is een antwoord op deze wederzijdse problematiek van gemeentelijke afnemers en aanbieders van diensten.

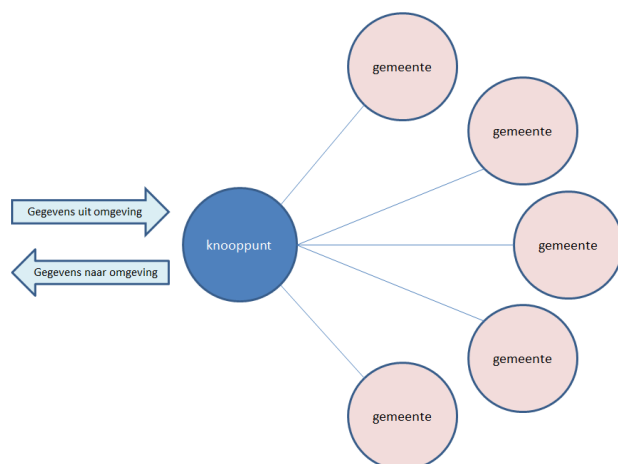
Nieuwe taken sociaal domein

Gemeenten worden door decentralisatie van regelingen, uit onder andere de AWBZ en de Jeugdzorg, verantwoordelijk voor de uitvoering van een groot aantal nieuwe taken en onderdeel van nieuwe ketens. Gemeenten gebruiken bij de uitvoering van taken gegevens uit de keten en veel, voor de gemeente nieuwe, informatiebronnen.

Bij het gebruik van informatiebronnen is zowel sprake van het geautomatiseerd overnemen van gegevens uit die bronnen binnen de eigen registratie als het inzien van gegevens uit de informatiebronnen. De voor de gemeente nieuwe ketens en informatiebronnen kennen veelal standaarden en richtlijnen die goed ingebed zijn binnen de betreffende keten, maar afwijkend zijn van vigerende gemeentelijke standaarden en richtlijnen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het zorg domein waar de AZR-berichtenstandaard gebruikt wordt.

Toenemende complexiteit

Door het toenemende aantal ketens waar de gemeente deel van uitmaakt, en de toename van de informatiebronnen die gebruikt wordt bij de uitvoering van de gemeentelijke taken dreigt de complexiteit van de gemeentelijke informatiearchitectuur fors toe te nemen. Gemeenten worden bij de uitvoering van de nieuwe taken immers geconfronteerd met de uitdaging om hun informatievoorziening op alle nieuwe sectorale standaarden en voorzieningen aan te sluiten. Om te voorkomen dat alle gemeenten individueel aan moeten sluiten op de verschillende ketens en sectorale voorzieningen ligt het voor de hand om hiervoor, conform de visie uit de *Architectuurschets van het stelsel voor gegevensuitwisseling*⁵, één of meerdere gemeentelijke sectoraal of thematisch georiënteerde knooppunten in te richten. Deze knooppunten leveren de functionaliteit die op het gebied van het koppelen aan sectorale- en stelselvoorzieningen door gemeenten vereist is. De knooppunten koppelen aan de verschillende ketens en sectorale voorzieningen en bieden gemeenten toegang tot deze ketens en voorzieningen via gestandaardiseerde koppelvlakken en connectiviteit.

Figuur 1 - Gemeentelijk knooppunt (sectoraal, thematisch of centraal)

⁵ <https://digikoppeling.pleio.nl/file/download/21054142>

Knooppunten en samenwerkingsverbanden gaan een prominente plek innemen in de ontwikkeling van de gemeentelijke architectuur. Deze ontwikkeling past binnen een visie van onderling verbonden stelsels van knooppunten, ondersteund door een overheidsstelsel voor gegevensuitwisseling. Knooppunten kunnen, afhankelijk van hun formele status, ontzorgen op het gebied van technische, semantische en organisatorische interoperabiliteit. Belangrijke functies die door knooppunten kunnen worden verzorgd zijn de integratie, conversie en distributie van gegevens, de implementatie van standaarden, beheer van afspraken en gemeenschappelijke voorzieningen en coördinatie met samenwerkingsverbanden op het gebied van gegevensuitwisseling. Daarnaast kunnen zij, afhankelijk van de formele status van het knooppunt, aanvullende diensten leveren op het gebied van outsourcen van bedrijfsprocessen.

Ontzorging

Knooppunten hebben de potentie om voor gemeenten een middel te worden om de complexiteit op technisch, functioneel en organisatorisch vlak te reduceren en daarmee gemeenten te ontzorgen. Deze potentie kan echter alleen gerealiseerd worden als de wijze waarop knooppunten hun diensten aanbieden in belangrijke mate gestandaardiseerd zijn. Deze standaardisatie omvat verschillende aspecten waaronder techniek, semantiek, syntax en beveiliging. Deze standaardisatie borgt dat gemeenten op een eenduidige wijze aan kunnen sluiten op knooppunten. Dit zorgt er voor dat de inspanning bij gemeenten om aan te sluiten op een knooppunt geminimaliseerd worden, het beheer van aansluitingen op knooppunten eenduidig is daardoor technische voorzieningen, informatiesystemen en personeel zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden.

2 Doelstelling

Gemeenten krijgen in een hoog tempo nieuwe taken toegewezen vanuit de overheid. Gemeenten komen hierbij voor grote uitdagingen te staan. Niet alleen komen er nieuwe taken op gemeenten af, ook de bezuinigingen die gemeenten moeten behalen zijn fors. Gemeenten moeten meer gaan doen met minder. Het is voor gemeenten van belang om de beschikbare gemeentelijke budgetten zo effectief mogelijk in te zetten. Standaardisatie van diensten en het faciliteren van gestandaardiseerde diensten aan gemeenten is hierbij een waardevol middel. Knooppunten spelen hierbij een belangrijke rol. Doelstelling van de inzet van knooppunten in de gemeentelijke ketens is het **reduceren van de complexiteit** bij gemeenten. Belangrijke aspecten hierbij zijn standaardisatie van technische en functionele interoperabiliteit, het maken van eenduidige afspraken en outsourcing van bedrijfsprocessen.

Vermindering van de complexiteit bij gemeenten is mogelijk op zowel het technische, functionele als organisatorische vlak.

Technisch – Op het technisch vlak is de complexiteit bij de gemeente te reduceren door via een knooppunt aan te sluiten aan nieuwe, en waar opportuun ook bestaande, informatiebronnen en voorzieningen. De ontzorging van de gemeente ligt hier voornamelijk op het vlak van het technisch verbinden van de gemeente met de verschillende knooppunten en voorzieningen die de gemeente vanuit de uitvoering van de taken nodig heeft. De generieke digitale infrastructuur (GDI) heeft hierbij een belangrijke rol. Voorbeelden van onderdelen van de GDI die op het gebied van de technische ontzorging van belang zijn Digikoppeling, Diginetwerk en PKIoverheid.

Functioneel – Het functioneel reduceren van complexiteit omvat het verlenen van diensten door de gemeentelijke knooppunten. Gemeenten kunnen hierdoor diensten van andere organisaties sneller en makkelijker in gebruik. De knooppunten werken hierbij als een proactieve intermediair (makelaar) tussen de houders van bronnen en de gemeenten, door de bijvoorbeeld de gegevenslogistiek te regelen (integratie, conversie en distributie) en door afspraken en de gemeenschappelijke voorzieningen te beheren.

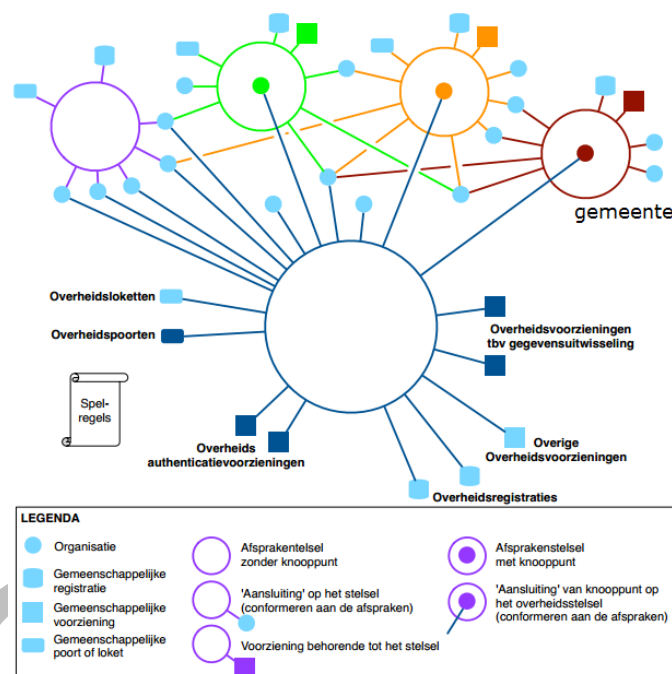
Organisatorisch – De impact van de veranderingen in wetgeving en technische veranderingen bij informatiebronnen blijft bij gemeenten door de inzet van knooppunten beperkt. Aanpassingen hoeven maar één maal doorgevoerd te worden in plaats van 400 keer. Voor wat betreft de governance en beheer is een organisatorisch voordeel dat gemeenten nu echt vraaggedreven hun eisen en wensen kunnen bundelen. Verrijking van het knooppunt met functionaliteit betekent ook reductie van complexiteit binnen de gemeente. Immers functionaliteit van het knooppunt hoeft binnen de gemeente niet meer te worden aangeschaft / in stand te worden gehouden en dus ook niet de organisatorische en personele inspanning die daarmee gemoeid is.

Een gemeentelijk knooppunt kan op al de genoemde terreinen ontzorgen en daarmee de complexiteit bij de gemeente reduceren. Hierin is een gelaagdheid te onderkennen. Het laagste niveau van ontzorging is het niveau van de technische ontzorging en het hoogste de organisatorische ontzorging. Hoe hoger het niveau van ontzorging van een knooppunt hoe groter de omvang van vermindering van complexiteit bij de gemeente is. Het doel is gemeenten op een zo hoog mogelijk niveau te ontzorgen.

3 Positionering knooppunten

Knooppunten kunnen ingericht worden op basis van thema's, sectoren of domeinen of als integrale oplossing. Een thematisch knooppunt biedt alle diensten die voor een bepaald thema benodigd zijn. Voorbeeld van een thematisch knooppunt is een knooppunt dat zich volledig richt op de fraudebestrijding. Een sectoraal knooppunt richt zich op diensten van een bepaald domein. Een voorbeeld van een sectoraal knooppunt is het BKWI. Het BKWI ondersteunt partijen in de sociale zekerheid in hun streven burgers aan werk of inkomen te helpen. Een integraal knooppunt biedt alle diensten die gemeenten nodig hebben ongeacht thema of sector.

Onderstaand figuur geeft de positionering van de soorten gemeentelijke knooppunten binnen het generieke stelsel voor gegevensuitwisseling weer.

Figuur 2 - Het generieke stelsel voor gegevensuitwisseling: een samenspel van stelsels⁶

In bovenstaand figuur staat de grote donkerblauwe cirkel voor het overheidsstelsel: het stelsel van overheidsbrede afspraken en voorzieningen voor gegevensuitwisseling.

Iedere kleine gekleurde cirkel in de figuur, bijvoorbeeld de rode cirkel, staat voor een stelsel van een samenwerkingsverband. Een dergelijk stelsel is een verzameling van afspraken en gemeenschappelijke voorzieningen van het samenwerkingsverband. Een stip in een cirkel staat voor een knooppunt: de organisatie binnen het samenwerkingsverband die zorgt voor toegang tot de gemeenschappelijke voorzieningen van het samenwerkingsverband en tot de landelijke voorzieningen in de omgeving van het samenwerkingsverband. Het knooppunt verzorgt onder andere de vertaling tussen het landelijke afsprakenstelsel en het afsprakenstelsel van het samenwerkingsverband.

De paarse cirkel zonder stip is een samenwerkingsverband zonder knooppunt. De leden van dit samenwerkingsverband wisselen onderling één-op-één gegevens uit. Ze wisselen ook direct

⁶ Bron: Architectuurschets van het stelsel voor gegevensuitwisseling, versie 1.0, 17 juni 2013

gegevens uit met de gemeenschappelijke voorzieningen van het samenwerkingsverband en met de landelijke voorzieningen. Deze leden dienen zich daarom zowel te conformeren aan de afspraken van het samenwerkingsverband als aan het overheidsstelsel. Ze worden niet ontzorgd door een knooppunt. Het huidige samenwerkingsverband van gemeenten is hier een voorbeeld van. Gemeenten hebben nu wel gezamenlijke afspraken zoals de StUF berichtenstandaard maar geen gemeenschappelijk knooppunt.

Technisch

Knooppunten worden technisch met elkaar verbonden via het stelsel van overheidsbrede afspraken en voorzieningen voor gegevensuitwisseling. Deze generieke digitale infrastructuur (GDI) biedt voorzieningen op het gebied van identiteit en identificatie, dienstverlening, gegevensuitwisseling en interconnectiviteit. Bouwstenen van deze GDI op het gebied van connectiviteit zijn Digikoppeling, Diginetwerk en PKIoverheid.

Functioneel

Knooppunten vallen op te delen in een tweetal soorten: aanbodgedreven knooppunten en vraaggedreven knooppunten.

Aanbodgedreven knooppunten leveren gegevensdiensten op basis van de beschikbare gegevens. Zij opereren als een virtueel register dat gegevens combineert uit twee of meer gerelateerde bronnen. Een voorbeeld hiervan is het Landelijk Register Zorgaanbieders (LRZa).

Het gevaar bij aanbodgedreven knooppunten is dat afnemers van het knooppunt niet 'lean' omgaan met de afname van gegevens maar gebruik maken van de maximale set gegevens die door het knooppunt geboden wordt. Afnemers dienen te allen tijde te bepalen welke gegevens conform doelbinding binnen de uitvoering van een taak gebruikt mogen worden. Bovenmatige en onnodige gegevensdeling en uitvraag dient, conform beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit, voorkomen te worden. Een aanbodgedreven knooppunt kent geen mogelijkheden om dit bovenmatige gebruik van gegevens tegen te gaan.

Vraaggedreven knooppunten richten zich op de informatiebehoefte van een specifieke doelgroep. Een vraaggedreven knooppunt werkt als een proactieve intermediair tussen de afnemende organisaties en de houders van bronnen. Met het knooppunt wordt de gegevenslogistiek (integratie, conversie en distributie) geregeld en worden afspraken en gemeenschappelijke voorzieningen beheerd.

De diensten die door vraaggedreven knooppunten worden geboden zijn gebaseerd op de functionele eisen die aan het knooppunt gesteld worden door de afnemers. Deze functionele eisen zijn gebaseerd op de eisen en wensen die vanuit de bedrijfsprocessen van de afnemers gesteld worden.

Beide soorten knooppunten kunnen naast elkaar bestaan. Gezien de wijze waarop de diensten die door de knooppunten geboden tot stand komen heeft het gebruik van vraaggedreven knooppunten de voorkeur. De gemeente is bij deze soort knooppunten in de lead ten aanzien van de diensten die geleverd worden. Hiermee wordt geborgd dat de diensten die door een knooppunt worden aangeboden aansluiten bij de binnen de gemeente gehanteerde processen en werkwijzen.

4 Visie van KING

Knooppunten nemen een steeds prominentere rol in de informatievoorziening van de gemeente in. Het belang van knooppunten in de gemeentelijke informatievoorziening is groot, en zal blijven groeien. Meer en meer gaan knooppunten fungeren als schakelstations in de gegevens- en informatiestromen tussen gemeenten en hun keten- en netwerkpartners. Meerdere sectorale en thematische knooppunten ontstaan bij de verschillende keten- en netwerkpartners en binnen het gemeentelijk domein. Knooppunten bundelen diensten op basis van thema's of sectoren en bieden deze via de generieke digitale infrastructuur (GDI) aan. Initieel ontstaan knooppunten organisch en incident gedreven, zijn ze aanbodgedreven en richten ze zich op het ontzorgen van de gemeenten op het gebied van de connectiviteit met externe bronnen. Diensten die aangeboden worden aan gemeenten richten zich primair op het technisch verbinden van de verschillende knooppunten en voorzieningen en het transporteren, transformeren en integreren van de gegevens die uitgewisseld worden.

Na adaptatie van knooppunten voor ontzorging op technisch gebied zullen gemeenten ook ten aanzien van de bedrijfsprocessen ontzorgd willen worden. Gemeenten worden sturend op de functionaliteit die door knooppunten geboden wordt en zullen (delen van) bedrijfsprocessen onder brengen bij bestaande knooppunten. Knooppunten worden hierdoor gedwongen vraaggedreven te gaan werken. Knooppunten krijgen een spilfunctie in de uitvoering van bedrijfsprocessen. Gemeenten worden daardoor sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van knooppunten en de kwaliteit van de door deze knooppunten geleverde dienstverlening. De eisen die door gemeenten gesteld worden aan de diensten en dienstverlening van de knooppunten worden hierdoor identiek aan de eisen die gesteld worden aan de eigen informatievoorziening. Beschikbaarheid, betrouwbaarheid en integriteit zijn hierbij de kernbegrippen.

De vraag is niet meer of er knooppunten gaan ontstaan maar hoeveel knooppunten er gaan ontstaan. De verschillende knooppunten ontstaan organisch en worden los van elkaar ontwikkeld. Standaardisatie op de gebieden van technische connectiviteit, beveiliging en transparantie van knooppunten ontbreekt op dit moment. Deze standaardisatie is echter een randvoorwaarde om maximale ontzorging van gemeenten te kunnen bereiken. Voor KING ligt er de komende jaren de uitdaging om de regie te pakken op het gebied van standaardisatie van de eerder genoemde aspecten.

Korte termijn (nu - <5 jaar)

Knooppunten ontstaan organisch en richten zich op sectoren en thema's. Dienstverlening is in hoge mate aanbodgedreven. Bestaande dienstverlening en bijbehorende service niveaus van de faciliterende organisatie worden gehanteerd voor nieuwe diensten. Gemeenten passen hun dienstverlening aan op de geboden service niveaus.

Gemeentelijke knooppunten worden op het gebied van technische connectiviteit, beveiliging en aansluitproces gestandaardiseerd. Knooppunten worden opgenomen in een virtuele 'gemeentelijke cloud' omgeving. Deze cloud omgeving fungeert als een façade tussen de gemeente en de gemeentelijke knooppunten en faciliteert de aansluiting van gemeenten op de verschillende thematische en sectorale knooppunten via één uniform koppelvlak. Gemeentelijke knooppunten maken gebruik van de diensten die door de generieke digitale infrastructuur (GDI) worden geboden. Gemeenten worden door gemeentelijke knooppunten gefaciliteerd op het gebied van gegevensuitwisseling met ketenpartners en landelijke- en sectorale voorzieningen. Daarnaast worden door knooppunten op het gebied van gegevensuitwisseling aanvullende functionele

diensten geboden. Deze aanvullende diensten zullen zich richten op het ontzorgen van gemeenten ten aanzien van sectorspecifieke functionaliteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan management- en verantwoordingsinformatie, rapportage en datawarehousing functionaliteit.

CONCEPT

Lange termijn (>5 jaar)

Voor knooppunten wordt gegevensuitwisseling een commodity. De uitwisseling van gegevens in de verschillende ketens is gestandaardiseerd en uitontwikkeld. Knooppunten zijn niet meer weg te denken in de gemeentelijke informatievoorziening. Gemeenten zijn technisch aangesloten op één of meerdere knooppunten en gebruiken de diensten van knooppunten in een groot aantal bedrijfsprocessen. De focus van knooppunten verschuift van het ontzorgen van gemeenten op technisch niveau naar het ontzorgen op functioneel en organisatorisch niveau. Gemeenten acteren als volwaardig opdrachtgever en knooppunten transformeren naar vraaggedreven organisaties. Er komt een scheiding in basisdiensten die voor alle gemeenten gelijk zijn en diensten die gemeenten op basis van behoefte kunnen afnemen. Gemeenten kunnen er voor kiezen om diensten af te nemen waarmee de bedrijfsprocessen worden uitgevoerd of de bedrijfsprocessen te outsourcen (BPO) bij knooppunten. Bij uitbesteding van de bedrijfsprocessen stelt het knooppunt de gemeente in staat om regie te voeren. Bedrijfsprocessen en diensten die door de knooppunten geleverd worden zijn in hoge mate gestandaardiseerd maar bieden gemeenten de mogelijkheid om de 'couleur locale' door te laten klinken. Dat wat gelijk is voor alle gemeenten is gestandaardiseerd en de rest is flexibel in te richten.

Optie volgende hoofdstukken:

De afwijkingen tov bovenstaande uitgangspunten

De mate waarin e.e.a wel of niet naar elkaar toegebracht moet/gaat worden

Contouren van de realisatiestrategie voor korte en lange termijn

Welke rol wil/moet VNG-KING spelen in de ontwikkeling van huidige cq toekomstige knooppunten.

Bijlage 1 - Uitgangspunten

De onderstaande uitgangspunten worden gehanteerd ten aanzien van gemeentelijke knooppunten.

De overheidsvisie op knooppunten is leidend

Door de overheid is een visie op knooppunten uitgewerkt. Gemeentelijke knooppunten passen binnen deze visie en hebben hierbij de vorm van een gemeentelijk samenwerkingsverband met gemeenschappelijk knooppunt. Gemeentelijke knooppunten conformeren zich aan de overheidsvisie, maken gebruik van bouwstenen van het stelsel en conformeren zich aan de standaarden en richtlijnen van het stelsel.

Knooppunten bedienen het gemeentelijk domein

Knooppunten leveren primair diensten aan gemeenten en beperken de dienstverlening tot het gemeentelijk domein. Knooppunten leveren basisdiensten die generiek zijn voor alle gemeenten. Optioneel kunnen knooppunten ook specifieke aanvullende diensten bieden die door een deel van de gemeenten afgenomen worden.

Knooppunten respecteren de werkwijze en afspraken van ketenpartners

Gemeentelijke knooppunten respecteren de werkwijze en afspraken van ketenpartners. De bij gemeente vigerende standaarden worden niet opgelegd aan ketenpartners. Sectorale standaarden worden door het gemeentelijk knooppunt getransformeerd naar gemeentelijke standaarden. Gemeenten communiceren met het gemeentelijke knooppunt via de vigerende gemeentelijke standaarden.

Knooppunten ontzorgen

Diensten die door een gemeentelijk knooppunt worden geleverd zijn direct gerelateerd aan de processen van gemeenten. De dienstverlening die door de knooppunten wordt geleverd sluit aan op de dienstverlening die door de gemeente gewenst wordt vanuit de processen die door de diensten van het knooppunt ondersteund worden. Knooppunten zijn qua geleverde diensten en ondersteuning volgend aan de eisen en wensen van gemeenten.

Knooppunten zijn volgend aan gemeentelijke wensen

De gemeentelijke knooppunten zijn opgezet als vraaggedreven knooppunten. Gemeenten bepalen welke (basis)diensten door gemeentelijke knooppunten worden geleverd. Gemeenten voeren het productmanagement en knooppunten implementeren de door de gemeenten gewenste functionaliteit.

Knooppunten zijn structurele voorzieningen

Een gemeentelijk knooppunt is een structurele voorziening. Van ieder gemeentelijk knooppunt zijn de governance, de financiering en het beheer en onderhoud structureel geregeld.

Knooppunten zijn veilig

Gemeentelijke knooppunten implementeren een informatieveiligheidsbeleid wat voldoet aan de gemeentelijke standaarden ten aanzien van informatiebeveiliging⁷. Door implementatie van deze standaarden borgen knooppunten dat de beveiliging van de knooppunten minimaal hetzelfde niveau als die van gemeente heeft.

De diensten die door knooppunten worden geboden en uitgevoerd voldoen aan de vigerende wet- en regelgeving op het gebied van bescherming van de privacy van de burger. De eisen die aan de verwerking van gegevens door het knooppunt gesteld worden vanuit de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en sectorale wetgeving worden onverkort gevolgd. Knooppunten bieden maximale transparantie ten aanzien van de verwerking van gegevens richting de verantwoordelijke gemeente.

CONCEPT

⁷ Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG), KING

Bijlage 2 – Inventarisatie knooppunten

Een aantal sectoren overwegen, of zetten stappen, om een eigen knooppunt ontwikkelen. Voorbeelden hiervan zijn gemeenten, onderwijs, provincies en andere partijen. Om een indruk te krijgen van bestaande knooppunten, is hieronder een overzicht opgenomen met doorverwijzingen naar bestaande knooppunten. Dit overzicht geeft een indruk en pretendeert niet volledig te zijn.

Sector	Knooppunt
Gemeenten	Gemeentelijk knooppunt decentralisaties
GEO	PDOK , Bestemmingsplannen via Wat Mag Waar .
Publieke sector	Rinis , SNG
Provincies	Sectoraal Knooppunt Provincies (Beveiligde pagina Digiprovincie)
Onderwijs	DUO Open Onderwijsdata , Studielink
Veiligheid en Justitie	Justitiële Informatiedienst - Justid (EBV/JUBES)
Werk & Inkomen	BKWI / Suwinet , Inlichtingenbureau
Vastgoed	Dataland
Zorg	CIBG Landelijk Register Zorgaanbieders (LRZA)
Jeugdzorg	Collectief Opdracht Routeer Voorziening (CORV)

CONC

**KWALITEITS
INSTITUUT
NEDERLANDSE
GEMEENTEN**

**KWALITEITSINSTITUUT
NEDERLANDSE GEMEENTEN**

**NASSAULAAN 12
2514 JS DEN HAAG**

**POSTBUS 30435
2500 GK DEN HAAG**

**T 070 373 80 08
F 070 363 56 82**

**INFO@KINGGEMEENTEN.NL
WWW.KINGGEMEENTEN.NL**